

Prof. dr hab. Iwona Kowalkowska-Szepielow
2023r.

Poznań, dnia 17 maja

Wydział I, Instytut Wokalistyki

Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu

RECENZJA dorobku zawodowego dr Marzanny Rudnickiej-Pogłud w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

1. Podstawa przygotowania niniejszej recenzji:

Recenzje sporządzam uznając za podstawę prawną informację o powołaniu mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Marzanny Rudnickiej-Pogłud. Informację wraz z dokumentacją Kandydatki otrzymałam w dniu 28 marca 2023 roku w drodze korespondencji elektronicznej.

Z dostarczonej mi dokumentacji wynika, iż postępowanie w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, wszczęto na wniosek habilitantki z dnia 04/10/2022 roku. Oceny osiągnięć artystycznych Kandydatki ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego dokonuję kierując się art. 221 ust. 8 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 poz. 478), a w zakresie kryteriów branych pod uwagę przy tej ocenie – art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Ustawodawca stanowi, że stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

1) posiada stopień doktora;

2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej (w niniejszym przypadku podpunkt „c”) jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Po zapoznaniu się z dokumentacją stwierdzam, że Kandydatka legitymuje się stopniem doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej wokalistyka, nadanym w dniu 15 lutego 2019 roku uchwałą Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego

Uniwersytetu Fryderyka Chopina w Warszawie na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. „Kobiety w operach Mozarta: Arminda, Aspasia, Susanna – studium postaci”, oraz po złożeniu wymaganych egzaminów.

Tym samym Kandydatka spełnia pierwszą z przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego

Przedstawionym i uznanym przez Kandydatkę jako wnoszące istotny wkład w rozwój dziedziny sztuki muzyczne dziełem są dwa wydarzenia artystyczne, w których Kandydatka występuje jako współwykonawca. Są to:

- Koncert kompozytorski Instytutu Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Katedry Kompozycji Akademii Muzycznej w Poznaniu pt. *Głos, uderzenie, czas*, który miał miejsce w Auli Nova (Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu) w dniu 18 grudnia 2021 roku oraz
- Spektakl operowy *Die Zauberflöte* Wolfganga Amadeusza Mozarta, który miał miejsce w Warszawskiej Operze Kameralnej 13 czerwca 2019 roku w ramach XXIX Festiwalu Mozartowskiego

Stwierdzam, że przedstawione przez Kandydatkę „dzieło” jest oryginalnym osiągnięciem artystycznym oraz posiada charakter pracy zbiorowej, w której uczestnictwo Kandydatki stanowi indywidualny wkład osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego (Art. 219. ust. 2: *Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego*).

Tym samym Kandydatka spełnia drugą z przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Dokumentacja przedłożona przez Kandydatkę dowodzi, że niezależnie od pracy w macierzystej Uczelni, prowadzi i prowadzi ona nadal solistyczną działalność koncertową, współpracując z wieloma instytucjami kultury muzycznej w kraju.

Tym samym Kandydatka spełnia trzecią z przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego.

2. Sylwetka zawodowa Kandydatki do stopnia doktora habilitowanego (krótki rys):

W 1989 r. pani Marzanna Rudnicka otrzymała tytuł magistra sztuki i dyplom ukończenia Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie na Wydziale Wokalno – Aktorskim, jednakże już w trakcie nauki na studiach została zatrudniona na stanowisku solistki w Warszawskiej Operze Kameralnej. Na przestrzeni lat 1988 – 2012 w spektaklach wystawianych podówczas na deskach sceny prowadzonej po mistrzowsku przez założyciela WOK - dyrektora Stefana Sutkowskiego, wykonała niemal wszystkie pierwszoplanowe role przeznaczone na sopran leggiero w operach W.A. Mozarta, G. Rossiniego, G. Donizettiego, G.F. Haendla i innych kompozytorów. Z zespołem tego Teatru wielokrotnie występowała poza granicami kraju. Z Warszawską Operą Kameralną Kandydatka związana jest do dziś, choć jak się domyślam z informacji zawartych w autoreferacie i z danych o zatrudnieniu, jako etatowa solistka występowała na scenie tego Teatru do 2017 roku (także po ustąpieniu dyrektora Sutkowskiego ze stanowiska).

Dr Marzanna Rudnicka współpracowała także z innymi teatrami muzycznymi, w tym z Teatrem Roma – ówczesną Operetką Warszawską (Adela w *Zemście Nietoperza* Johanna Straussa, Walentyna w *Wesołej Wdówce* Franza Lehára), z Teatrem Wielkim – Operą Narodową (Walentyna w premierowym spektaklu *Wesołej Wdówki* F. Lehara), z Mazowieckim Teatrem Muzycznym (Adela w *Zemście nietoperza* J. Straussa, hrabianka Stasi w *Księżniczce Czardasza* I. Kalmana), Operą Bałtycką w Gdańsku (Berta w *Cyruliku Sewilskim* G. Rossiniego).

Koncertując jako solistka niezależnie od wiążących ją z WOK etatowych obowiązków, współpracowała z wieloma filharmoniami i instytucjami muzycznymi w Polsce i za granicą (Belgia, Francja, USA).

Od 2014 roku dr Marzanna Rudnicka związana jest z Uniwersytetem Zielonogóskim, najpierw jako wykładowczyni a po uzyskaniu stopnia doktora jako adiunkt, gdzie prowadzi ożywioną i efektywną działalność pedagogiczną i organizatorską.

3. Ocena dzieła wskazanego przez Kandydatkę jako główne osiągnięcie artystyczne, wnoszące istotny wkład w rozwój dziedziny sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne:

Przedstawione przez Kandydatkę główne osiągnięcie (dzieło artystyczne) składa się z dwóch członów:

Pierwszy to „Koncert kompozytorski Instytutu Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Katedry Kompozycji Akademii Muzycznej w Poznaniu - *Głos, uderzenie, czas* Wykonanie partii sopranu – prawykonanie”.

Drugi człon to „Spektakl operowy Wolfganga Amadeusza Mozarta *Die Zauberflöte*, Warszawska Opera Kameralna”.

O wadze pierwszego członu osiągnięcia przedstawionego do oceny przesądza w szczególności sięgnięcie przez Kandydatkę po utwory premierowe z obszaru muzyki współczesnej. W koncercie w Auli Nowa w Poznaniu zostały wykonane następujące kompozycje:

- Alina Kubik *Dyptyk (Szczęście i Kamień w wodę)* na sopran i marimbę do wierszy Barbary Zielińskiej i Dominika Górnego –
- Artur Cieślak *Trzy fragmenty z monodramu* do wierszy Joanny Żelazny na głos i wibrafon
- Juliusz Karcz *Pory roku: Sześć pór roku, Choćbyś, W marcu, Bocian, Za wszystko, Więcej* do wierszy ks. Jana Twardowskiego na sopran, baryton i marimbę
- Stanisław Leśniewski *Za mną* na sopran i perkusję do tekstu średniowiecznego utworu nieznanego autora *Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*, oraz do tekstu *Pieśni świętojańskiej o Sobótce* Jana Kochanowskiego
- Zbigniew Kozub *Ballada bezludna* na sopran, baryton, marimbę i wibrafon do wiersza z tomiku *Łąka* Bolesława Leśmiana
- Katarzyna Kwiecień-Długosz *Kapsuła czasu (Incipit, Essentia, Conclusia)* na sopran, baryton i dwie perkusje w trzech częściach do fragmentów anonimowego tekstu historycznego z drugiej połowy XIX wieku, znalezionej w kapsule czasu w wieży kościoła w Buchalowie pod Zieloną Górą

Koncert został zrealizowany jako wspólny projekt Katedry Kompozycji i Teorii Muzyki Instytutu Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego i Katedry Kompozycji Akademii Muzycznej im. Ignacego Paderewskiego w Poznaniu. Udział w nim wzięli: Marzanna Rudnicka – sopran, Przemysław Czeakała – baryton, Piotr Sołkowicz – perkusja i Piotr Szulc – perkusja.

Nie do przecenienia jest fakt, iż wszystkie utwory należą do grupy raczej rzadko, jeśli nie niemal wcale, wykorzystującej ludzki głos jako element wchodzący w skład instrumentarium perkusyjnego.

Linia wokalna potraktowana została w nich stricte instrumentalnie. Z pozoru wydawać się może, że są to kompozycje tonalne. Problem jednak w tym, że wokalizacja permanentnie prowadzona jest w oderwaniu od harmonicznego jądra. Wokalistka przez trwające w nieskończoność frazy zmuszona jest w pamięci utrzymywać tonalną podstawę, śpiewając niemalże cały czas a'capella. Głos płynie indywidualnym torem, a wibrujące tonami instrumenty jedynie gdzieś dopowiadają dźwięki, pozwalając odnaleźć się w tonacji. Miękkie i precyzyjne prowadzenie linii melodycznej, mimo a'tonalności i skomplikowanej harmoniczniej konstrukcji, w której trudno zlokalizować rdzeń sprawia, że w wykonaniu Kandydatki utwory te brzmią jak zbudowane z pięknych tonalnych fraz.

Co interesujące – adekwatnie do tytułu koncertu - czas i spokój odgrywają we wszystkich prezentowanych kompozycjach pierwszoplanową rolę – odmalowywane niekiedy pół słowem, a pół muzyką, wyczekiwaniem, nasłuchiowaniem i wybrzmiewaniem. Uderzenia „dzieją się” zaś poza czasem wymierzonym pięknem brzmienia sopranowego (i gdzieś gdzie barytonowego) głosu.

Tekst wypowiedziany na wysokich dźwiękach zadziwia swoją dźwięcznością i precyzją. Niemal w każdym wokalnym „detalu” słyhać wyraźnie, że Kandydatka odziedziczyła wiele ze spuścizny po swojej Maestrze, Bognie Sokorskiej!!!! Jeśli onegdaj ktoś bywał zasłuchany w wykonaniach tej znakomitej polskiej śpiewaczki - przedziwnym zrzędzeniem losu odsuniętej dziś niemal w zapomnienie - wyraźnie w śpiewie pani Rudnickiej wychwyci echa wirtuozerii, którą operowała Bogna Sokorska. Interpretacja utworów, wykreowana tutaj przez Kandydatkę, może wprowadzać słuchacza w świat muzycznej prawdy między innymi dzięki posługiwaniu się przez nią pełnej naturalności techniką: dźwięcznym i selektywnym dołom, otwartym górom, wyrównaniu głosu w pełnej jego skali, co umożliwia osiągnięcie nieskazitelnego legato i różnicowanie dźwiękowych barw.

Szczególnie zachwyciła mnie kompozycja „Za mną” najeżona nagłymi zwrotami interwałowymi, gdzie głos musi biegać i wspinać się na różne wysokości swojej skali. Do tego świetne brzmienie w skali mówionej: obszerna paleta dźwiękowej kolorystyki używana podczas śpiewo-mowy, parlando przechodzące gładko i płynnie, bez jakichkolwiek przeszkód w ekspresyjny śpiew – fenomenalne!

Warto nadmienić, że towarzyszący śpiewaczce partner – baryton Przemysław Czekala - także świetnie odnajduje się w kreowaniu tej muzyki. Oboje, wraz z Kandydatką, tworzą znakomity duet w utworach przeznaczonych na dwugłos - baryton i sopran - z towarzyszeniem instrumentów perkusyjnych.

Pani dr Marzanna Rudnicka-Pogłud stworzyła w każdym z utworów niepowtarzalną i trudną do skopiowania interpretację słowno-muzyczną, co nie wyklucza sięgania po te utwory przez innych wykonawców, a wytycza przyszłym wykonaniom sensowny wyrazowy kierunek.

Drugi człon osiągnięcia wskazanego przez Kandydatkę, to kreowana przez nią partia I Damy w wystawieniu *Czarodziejskiego Fletu* W. A. Mozarta (Warszawa, WOK, XXIX Festiwal Mozartowski, 13 czerwca 2019).

Jest to rola z kategorii ról zespołowych i stąd definiowana bywa jako drugoplanowa, jednakże pod względem konstrukcji sceniczno-wokalnej nosi znamiona pierwszego planu. Postać I Damy nigdy nie pojawia się na scenie sama, a występuje zawsze w towarzystwie dwóch pozostałych Dam. Owe trzy postaci mają równorzędne znaczenie, nie istnieją bez siebie i tworzą jeden sceniczny organizm. Rozpatrując materiał muzyczny przypisany postaciom trzech Dam, można stwierdzić, że z punktu widzenia wymogów technicznych został on przez kompozytora potraktowany podobnie jak dla wszystkich innych, znaczących i skomplikowanych wykonawczo ról z bogatego zasobu mozartowskich oper. Każda z tych trzech ról wymaga od wykonawczyń niezwyklej sprawności wokalnej i aktorskiej, precyzji intonacyjnej i rytmicznej, dużej muzykalności, wrażliwości i aktorsko-muzycznej empatycznej kooperacji. Z jednej bowiem strony śpiewaczki muszą być skupione na własnej kreacji, z drugiej zaś zobligowane są zachowywać permanentną uważność wobec współwykonawczyń. Wystarczy mała dekoncentracja, a misternie ułożona konstrukcja może rozpaść się i zdestabilizować sytuacyjną całość. Sekwencje melodyczne przechodzące naprzemiennie od jednej postaci do drugiej muszą być precyzyjnie wyliczone, wyartykułowane i intonacyjnie czysto umiejscowione. Trudność w kreowaniu tych postaci polega między innymi na tym, że są one niemalże w ciągłym ruchu, co może wpływać na

popelnianie błędów intonacyjnych, których w tym przypadku w żaden sposób nie da się ukryć i gdy wystąpią, są dla słuchacza wręcz rażące.

Mogę z całą satysfakcją stwierdzić, że sopran dr Marzanny Rudnickiej-Pogłud wyśmienicie radzi sobie z wszystkimi pułapkami, w które Mozart ubrał rolę I Damy, a sztuka aktorska śpiewaczki pozwoliła jej na wykreowanie postaci zgodnie z czytelnie uzewnętrznioną koncepcją reżyserską. Kończąc, przytoczę słowa Kandydatki jednocześnie zaznaczając, że znajdują one odzwierciedlenie w zrealizowanej przez nią partii I Damy: *Dla mnie, jako śpiewaczki mozartowskiej, najistotniejsze jest stylowe i piękne wykonywanie muzyki Mozarta – muzyki, która odzwierciedla jedność duszy i głosu. Moim wkładem w rozwój dyscypliny jest tu kontynuacja tradycji wykonawczych stylu mozartowskiego, w którym dążenie do równowagi treści i formy jest odzwierciedleniem klasycznej estetyki normatywnej.*

Podsumowując, liryczny sopran dr Marzanny Rudnickiej znajduje znakomite umiejscowienie w partiach, które wykonuje ona w przedłożonym do oceny osiągnięciu (partia sopranu w koncertowym wykonaniu i partia I Damy w przedstawieniu). Głos śpiewaczki porusza się płynnie, bezproblemowo pokonując kolejne przeszkody tworzone przez barwne i ubogacone konfiguracje dźwięków i słów. Zachwyca jej nieskazitelna intonacja, precyzyjna dykcja oraz nieprzesadzona, adekwatna do intencji twórców, wysmakowana ekspresja słowno-muzyczna, a w przypadku kreacji operowej (I Dama) – także świetne aktorstwo.

Pani Rudnicka dysponuje głosem delikatnym, ciepłym i nośnym. Jego piękna, „okrągła” barwa pozostaje niezmienna od wielu lat, co budzi podziw i podkreśla wagę posiadania doskonałej techniki wokalne. Pamiętam mój zachwyt, gdy przed laty słuchałam jak śpiewała partię Paminy w *Czarodziejskim Flecie* Mozarta i partię Serwili w *Łaskawości Tytusa* tegoż kompozytora. Słuchając teraz jej śpiewu mam nieodparte wrażenie jakby specjalnie dla jej głosu zatrzymał się czas.

Jednocześnie, obok walorów czysto głosowych, artystka ujmuje swoją muzykalnością i inteligencją wykonawczą. Każda fraza w jej wykonaniu jest doskonale przemyślana, a tekst podany wyraziście, w zgodzie z jego znaczeniem i zgodnie z zasadami prozodii używanego języka i konstruktem muzycznym, na którym jest oparty.

Recenzowane dzieło wskazane przez Kandydatkę jako osiągnięcie artystyczne stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, oceniam jako wysoce wartościowe. Choć każdy z jego obu członów dotyka innej problematyki, w zaproponowanej przez Kandydatkę konfiguracji tworzą one spójną całość powiązaną perfekcjonizmem

wykonawczym i ideą naturalności w wyrażaniu emocji i muzycznych treści. O oryginalności powstałego w ten sposób dzieła i znacznym wkładzie twórczym Kandydatki w rozwój dyscypliny sztuki muzyczne przesądza zarówno jej znakomita kreacja wokalna, jak i indywidualny charakter interpretacji wykonywanych przez Kandydatkę utworów. Finalnie, aspekty te tworzą swoisty wzorzec, korzystnie wpływający na kształtowanie wysublimowanego gustu publiczności, jak również artystycznego smaku innych wykonawców.

4. Konkluzja:

Zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2021 r. poz. 478), stwierdzam, że Kandydatka spełnia wszystkie przesłanki warunkujące nadanie jej stopnia doktora habilitowanego.

Po szczegółowej analizie przedstawionego dzieła artystycznego i dorobku zawodowego Kandydatki jednoznacznie pozytywnie oceniam zarówno dzieło jak i przedmiotowy dorobek, jako spełniające kryteria merytoryczne i formalne w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Tym samym rekomenduję nadanie dr Marzannie Rudnickiej-Pogłud stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne.

